

повітряним транспортом лише отруйні та сильнодіючі речовини, але і цей перелік сьогодні також відсутній.

Таким чином, законодавець не вніс до Переліку небезпечних предметів і речовин, заборонених до перевезення повітряним транспортом, такі небезпечні речовини, як наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, що, на нашу думку, не відповідає нормам не тільки відчизняного, а й міжнародного законодавства, яке регулює безпеку польотів.

Ураховуючи поширення наркоманії у нашому суспільстві, не виключені випадки вживання наркотичних засобів особами, які причетні не тільки до керування повітряними судами, а й працівників інших професій, де порушення трудової дисципліни може призвести до особливо небезпечних наслідків - навіть авіакатастроф.

Уявляється доцільним внести зміни до зазначеного Переліку небезпечних предметів і речовин, заборонених до перевезення повітряним транспортом, шляхом включення до нього наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Інститут необхідної оборони в Україні та інших країнах світу

Южека Р.С., студент юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Соболев

О.І.

Право на необхідну оборону - це один із найважливіших юридичних інститутів - без права захистити себе, чи свою оселю, майно - у людини не може бути спокою, впевненості в безпеці свого життя і здоров'я, недоторканності власного житла. Згідно ч. 2 ст. 27 Конституції України «Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». Також, ч. 5 ст. 55 Конституції України «Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права й свободи від порушень і протиправних посягань» [1]. Право на оборону визнано одним із фундаментальних прав людини.

Дана проблема досліджувалась у вітчизняній правовій науці, ще у 1950-1970 рр. Це праці таких криміналістів як М.І. Якубович, І.С. Тишкевич. Серед вітчизняних Н.Д. Дурманов розглядав необхідну оборону як обставину, що виключає злочинність діяння; Ю.В. Баулін, як обставину, що виключає ознаки злочину, тобто суспільну небезпеку і злочинність діяння та інші, але й досі в суспільстві питання про необхідну оборону достатньо актуальне.

Закріплене в законі право на необхідну оборону від суспільно небезпечних посягань дає можливість людям активно брати участь у боротьбі зі злочинними елементами та порушниками суспільного порядку. Так, як Україна на стадії формування правової держави в умовах євроінтеграції громадянського суспільства і правової демократичної держави, необхідну оборону треба розглядати в інших країнах світу.

Право на необхідну оборону є природним і невідчужуваним, абсолютним правом людини. Це означає, що всі інші особи не можуть перешкоджати громадянину в законному здійсненні права на необхідну оборону. Іншими словами, кожний громадянин має право на необхідну оборону незалежно від можливості звернутися за допомогою до органів влади або службових осіб для відвернення чи припинення посягання. Наявність права на необхідну оборону не пов'язана також з наявною для особи можливістю звернутися за допомогою до інших громадян. У Кримінальному кодексі України зазначено, що кожна

особа має право на необхідну оборону незалежно від можливості уникнути суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади [2].

Закріплене ст. 36 Кримінального кодексу України право кожного на необхідну оборону від суспільно небезпечного посягання є важливою гарантією реалізації конституційних положень про непорушність прав та свобод людини і громадянина, про невід'ємне право кожної людини на життя, недоторканність її житла й майна, а також забезпечує умови для захисту суспільних інтересів та інтересів держави [3, с. 254].

Так, Кримінальний кодекс Польщі містить норму, що передбачає звільнення від відповідальності за заподіяння шкоди в рамках необхідної оборони (§ 1 ст. 25). Крім того, установлюються межі припустимої оборони (обраний для захисту спосіб повинен відповідати небезпеці зазіхання) і встановлюються правила призначення покарання у випадку перевищення цих меж: покарання зм'якшується й може навіть не призначатися зовсім (§ 2 ст. 25). Звільнення від покарання відбувається й у тих випадках, коли перевищення меж необхідної оборони викликано страхом або нервовими порушеннями, які були спровоковані зазіханням (§ 3 ст. 25) [3, с. 269].

Аналогічний підхід до відповідальності за перевищення меж необхідної оборони передбачений і Кримінальним кодексом Німеччини: не карається таке перевищення, що відбулося через страх або переляк (§ 33) [3, с. 115].

Кримінальний кодекс Іспанії, установлюючи межі припустимої оборони, указує, що спосіб, обраний для протидії зазіханням, повинен задовольняти критерію «розумної необхідності». Передбачається також така умова правомірності оборони, як її не спровокованість тим, хто захищається (п. 4 ст. 21) [3, с. 245].

Кримінальний кодекс Франції допускає правомірне заподіяння шкоди при відбитті незаконного зазіхання на того, хто обороняється або третіх осіб, за умови, що засоби, використані для захисту відповідають «серйозності нападу» (ст. 122-5); у тому числі спеціально обумовлюється можливість здійснення таких дій (крім навмисного вбивства) для захисту майна від зазіхання при наявності такої необхідності й згідно з безпекою зазіхання. Умови правомірності необхідної оборони від різних категорій злочинних зазіхань установлюються статтями 122-6 й 122-7 [3, с. 295].

У кримінальному праві Російської Федерації не є злочином заподіяння шкоди особі, що зазіхає, у стані необхідної оборони, тобто при захисті особистості й прав особи, що обороняється, що захищається або інших осіб, захист законом інтересів суспільства або держави від суспільно небезпечного зазіхання. Шкода, заподіяна при необхідній обороні, не підлягає відшкодуванню й у цивільно-правовому порядку.

Інститут необхідної оборони відомий досить давно й існує в кримінальному праві багатьох держав, однак він продовжує викликати наукові суперечки: йому присвячені сотні наукових досліджень, а відповідні законодавчі норми піддаються змінам [4, с. 75].

Отже, необхідна оборона як предмет дослідження юридичної науки, є правомірною поведінкою особи, що полягає у захисті прав і законних інтересів та у заподіянні шкоди особі, яка посягає. При цьому, згідно чинного законодавства нашого та зарубіжних країн, шкода повинна відповідати даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання. Обов'язковою є наявність умов необхідної оборони: дії, вчинені з метою захисту прав та інтересів особи, яка захищається, інших осіб, суспільства або держави; оборона може

здійснюватися лише від суспільно небезпечного посягання; вона повинна бути своєчасною; реальність посягання; шкода заподіюється лише тій особі, яка посягає; шкода є необхідною і достатньою у даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: станом на вересень 2014 р. / Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - 141 с.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: за станом на вересень 2014 р. / Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 25. - 26. - 131 с.: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/>
3. Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении / Под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. М. Тяжковой. М., 2002. - 471- 472 с.
4. Уголовное право России. Практический курс / Под общ. ред. А. И. Бастрыкина; под науч. ред. А. В. Наумова. М., 2007. - 162 с.